

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовців, захоплених у полон або заручниками, а також інтернованих у нейтральних у нейтральних державах або зниклих безвісти» від 30 листопада 2016 року № 884. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/884-2016-%D0%BF#Text>

2. Рішення Козівського районного суду Тернопільської області від 17.10.2025 у справі № 951/562/25. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/131058698/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-582-5-25>

АВТОРСЬКЕ ПРАВО НА ОБ'ЄКТИ, СТВОРЕНІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ (У КОНТЕКСТІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ)

Дубова Катерина Олександрівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри морського та господарського права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту зумовив появу результатів, які за своїми зовнішніми ознаками можуть відповідати об'єктам авторського права. Це актуалізує проблему визначення їх правового режиму в умовах оновлення національного законодавства України у сфері інтелектуальної власності. Особливої актуальності питання набуває з огляду на набрання чинності з 2023 року Законом України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 р. № 2811-IX (далі – Закон України № 2811-IX), який суттєво оновив підходи до регулювання авторсько-правових відносин, однак не містить спеціальних норм щодо об'єктів, створених штучним інтелектом.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України № 2811-IX автор – фізична особа, яка своєю творчою діяльністю створила твір [1].

Згідно п. 1 ст. 6 Закону України № 2811-IX об'єктами авторського права є твори у сфері літератури, мистецтва, науки [1]. Таким чином, чинне законодавство України зберігає антропоцентричну модель авторського права та не передбачає можливості визнання штучного інтелекту суб'єктом авторського права. Такий підхід узгоджується

з положеннями Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, яка виходить із концепції людського авторства [2].

У контексті використання штучного інтелекту ключового значення набуває питання наявності творчого внеску людини. Якщо результат створюється виключно в автоматизованому режимі без здійснення особистого творчого вибору, контролю або інтелектуального внеску фізичної особи, такий об'єкт не може бути визнаний твором у розумінні Закону України № 2811-IX [1]. У подібних випадках відсутні підстави для виникнення особистих немайнових і майнових авторських прав, передбачених статтями 11 та 12 зазначеного Закону. Подібний підхід підтримується і в міжнародній практиці, зокрема у позиції Бюро авторського права США, яке визначає, що авторське право може захищати лише матеріал, що є продуктом людської творчості, оскільки поняття «author» у законодавстві США не включає не-людину (наприклад, сам штучний інтелект). Це відображає вимогу human authorship requirement – тобто необхідність участі людини у творчому процесі для виникнення авторських прав.

Водночас у разі, якщо особа використовує систему штучного інтелекту як інструмент творчої діяльності, визначає параметри створення результату, здійснює відбір, редагування або іншу інтелектуальну обробку згенерованого матеріалу, можливе визнання такого результату об'єктом авторського права. У цьому випадку саме людина, а не штучний інтелект, розглядається як автор твору, що відповідає положенням статей 1 та 6 Закону України № 2811-IX. Аналогічний підхід простежується у праві Європейського Союзу, де Суд ЄС у рішеннях у справах Infopaq та Eva-Maria Painer наголосив на необхідності наявності власної інтелектуальної творчості та особистого творчого вибору автора [4; 5].

Аналіз чинного законодавства України свідчить про наявність правової прогалини щодо результатів, створених автономними системами штучного інтелекту. Такі результати не підпадають під охорону авторського права, однак можуть мати значну економічну цінність. У цьому контексті Всесвітня організація інтелектуальної власності вказує на необхідність доктринального та нормативного переосмислення традиційних підходів до охорони результатів інтелектуальної діяльності, створених за участю штучного інтелекту [6].

Сучасне авторське право, як в Україні, так і в міжнародній практиці, ґрунтується на принципі участі людини у творчому процесі. Тільки твори, створені фізичною особою з елементом творчості, можуть підлягати авторсько-правовій охороні. Автономно згенеровані системами ІІІ матеріали не визнаються охороноздатними.

В Україні законодавство не містить спеціальних норм щодо об'єктів, створених автономними системами ІІІ. Це створює прогалину, яка

потребує подальшого врегулювання або шляхом розширення понять «творчого внеску людини», або через запровадження спеціального режиму охорони для AI-генерованих об'єктів.

Література:

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів : Паризький акт від 24 липня 191 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text

3. Copyright Registration Guidance: Works Containing Material Generated by Artificial Intelligence (U.S. Copyright Office, 2023). URL: https://www.copyright.gov/ai/ai_policy_guidance.pdf?utm_source

4. Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening : Judgment of the Court of 16 July 2009, Case C-5/08. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62008CJ0005>

5. Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH and Others : Judgment of the Court of 1 December 2011, Case C-145/10. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62010CJ0145&utm_source

6. World Intellectual Property Organization. Artificial Intelligence and Intellectual Property. URL: https://www.wipo.int/about-ip/en/artificial_intelligence/

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-582-5-26>

РЕАЛІЗАЦІЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ У СПРАВАХ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Жукевич Ігор Васильович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького
ЗВО «Університет Короля Данила»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Постановка проблеми. Виконання судових рішень є ключовою умовою забезпечення конституційного права кожного громадянина на судовий захист. На етапі здійснення судового контролю за виконавчим провадженням розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність